

JEAN CAZENEUVE: LA PSYCHOLOGIE DU PRISONNIER
DE GUERRE

Presses Universitaires, Paris 1944 - p. 155

Kitabın birinci kısmında Cazeneuve harp esirinin psikolojisine ait nazari görüşlerini anlatıyor: Maddî konfordan mahrumluk, uf-kun mahdutluğu, cemiyette kadının eksikliği, köksüzleşme, ferdî hayatın kaybolarak cemaat halinde yaşama mecburiyeti, eski hayatta bulunmayan büsbütün yeni bir takım faaliyetlerin başlaması harp esirine alelade hayatın psikolojisinden farklı, fakat iğreti bir karakter vermektedir. Müellif bu vasıfların meydana getirdiği iğreti anormallikleri inceledikten sonra ikinci kısımda bundan doğan kompleks'i ve harp psikozlarını tetkike giriyor. Harp esirinin ruhî kompleksi yukarıda saydığımız faktörlerden ileri geldiği için ruhî bozuklukları onların etrafında teşekkül eden bazı psikozlar şeklini alır. İç sıkıntısı, fobiler, cinsiyet kompleks'i, ilâh.. gibi. Fakat bu kompleks'in teessürî müşterek vasfı can sıkıntısı (ennui) dir. Bununla beraber dış şartlara ait bütün bu değişmeler harp esirinin şuurunda esaslı bir tahavvül yapmamaktadır; onun asıl ruhî hayatına bakacak olursak, insanın iki kutup arasında hareket ettiğini görürüz: Otomatizm ve hürriyet. Bu ikisinin ortasında hareket süreklidir. Harp esiri içinde bulunduğu içtimaî şartlar neticesinde bazı iğreti ruhî değişikliklere uğrar, fakat bunlar onun ruhî hürriyetini ve benliğini değiştirmez. Bu suretle müellif harp esirlerine ait hususî bir tecrübeyle içtimaî şartların ruhî hayatı meydana getirmediği ve esaslı hiçbir tahavvüle sebep olmadığı şeklinde Fransız sosyologlarının tezine tamamen zıd bir neticeye ulaşmaktadır.

JEAN - PHILIPPE ROBERT: DEUX HUMANITÉS
(Orient et Occident)

Firmin - Didot, Paris, 1947, p. 157

Le Play'ın kurmuş olduğu Science sociale mektebinde harpten sonra neşredilmiş son eserdir. Bu mektebin bir asırdan beri fasılsız çıkmakta olan dergisi harp sırasında faaliyetini kesmiş ve henüz yeniden neşriyata başlamamış olduğu için bu küçük kitap mektebin tekrar harekete geçeceğinin alâmeti olarak görülebilir. Mü-

ellif önsözünde Londra'daki «Sociological Institute» ün kendi merkezine «Le Play House» adını vermek suretiyle mektebe bağlandığını açıkça ilân ettiğini, son yıllarda Amerikada Le Play'in eserlerinden bir kısmının tercüme edildiğini zikrediyor. Fransada fazla tecritçilik yüzünden gençliğin içtimaî realite ile ilmî temasının kaybolmaya başladığından şikâyet ediyor. İçtimaî anket yapmak isteyenlerin önünde bir mâni de metoda ait eserlerin tükenmiş ve yeniden basılamamış olmasıdır, diyor. Bu küçük kitabı böyle bir ihtiyacı karşılamak maksadiyle vücade getirdiğini ilâve ediyor. Kitapta H. de Tourville ve Demolins zamanından beri bilinen içtimaî anket cetvelleri ve bunların tatbikine ait kaidelerden fazla bir şey yoktur. Yalnız bir asırlık çalışmanın hülâsası, her merhalede vücade gelen eserlerin şeması ve sonrakilerin onu nasıl tamamladıkları anlatılmak suretiyle Science sociale mektebinin güzel bir tarihçesi yapılmıştır. Mektebin bugünkü durumunu anlatan müellif Fransadan ziyade başka memleketlerde tecrübî sosyoloji araştırmalarının verimli olduğunu, ve birçok yerlerde Enstitülerin kurulmasına ve doğrudan doğruya sosyolojiye nüfuzuna sebep olduğunu işaret ediyor: Sorokin, Zimmerman ve Galpin kitaplarında bu cereyanı daima zikrediyorlar, hattâ Zimmerman bu metodu tamamen benimsemiştir. Dr. Frampton «Aile ve Cemiyet» adlı kitabında bu metoda göre araştırmalar yaptı. Diğer Amerikan sosyoloğları da bazı ihtiyatî kayıtlar ve düzeltmelerle beraber metodu kabûlden çekinmiyorlar. İngiltere'de, Kanada'da, Brezilya'da, Türkiye'de, Portekiz'de metod alâka ile karşılanmış ve taraftarlar bulmuştur. Az çok değişik şekillerle tecrübî sosyoloji Belçika'da, İsviçre'de, Polonya'da ve Romanya'da da inkişaf etmektedir. Müellif, Fransa dışında bu kadar rağbet kazanan bu sosyoloji metodunun kendi vatanında tekrar eski mevkiini bulmasını temenni ile sözünü bitiriyor.

JULES MONNEROT: LES FAITS SOCIAUX NE SONT
PAS DES CHOSES

Gallimard Paris, 1946 - p. 237

J. Monnerot, Fransız sosyolojisinin bütün insan ilimlerini kucaklamak istiyen geniş tezine karşı ileri sürülen ve Ch. Andler zamanından başlayan itirazları toplayarak içtimaî olguların Durk-